

אין תחליף למי שנאבק כל חייו: לזכרו של עיסאם מח'ול

מחבר: אפרים דויד.

תאריך: 5 בינואר 2026.

מקור: [אתר העיתון "זו הדרך"](#).

תמלול/קידוד/הגהה: גל י.

"יש אנשים הנאבקים יום אחד והם טובים, יש הנאבקים רק שנה וזה כבר טוב יותר, יש הנאבקים במשך שנים רבות והם הטובים ביותר. אבל אין תחליף למי שנאבק כל חייו". אלה מילותיו של ברטולד ברכט. מילים אלה מתארות את חייו של חברי עיסאם מח'ול שהלך מאיתנו ב-26 בדצמבר בעירו חיפה בגיל 73.

"חברי" אינה מליצה. אמנם לעיסאם היו חברים רבים אין ספור ערבים ויהודים, אבל מותו הוא גם אובדן אישי. הכרתי את עיסאם בפעילות המשותפת של קמפוס (קבוצה למעורבות פוליטית וחברתית סטודנטאלית) היהודית-ערבית והשמאלית באוניברסיטת חיפה במחצית שנות ה-70. אז הוא נראה שונה מהצילומים שהונפו בלווייתו בשבת. היה צעיר תמיר, מנהיג, שיערו ארוך וזקנו ארוך עוד יותר.. דמות של נביא המלווה במאמינים רבים אך ללא אלוהים וללא פולחן.

כאשר הכרתי אותו היה לו כבר ותק פוליטי מהפכני ארוך. תחילה במסגרת תנועת "יש" ולאחר מכן במסגרת חד"ש סטודנטים. בהמשך נבחר ליו"ר ועד הסטודנטים הערבים באוניברסיטה, ובשנת 1977 נבחר ליו"ר ועד הסטודנטים הערבים בכלל האוניברסיטאות בישראל. סיפורה של תנועת "יש" בקמפוס החיפאי ייחודי: בתחילת שנות ה-70 הייתה תנועה זו הרשימה השמאלית היהודית-ערבית הראשונה (והיחידה...) שהנהיגה אגודת סטודנטים באוניברסיטאות. זו בחרה בגדעון ספירו ליו"ר האגודה. דרכיהם של עיסאם וספירו הצטלבו מאוחר יותר, כאשר ח"כ מח'ול פתח בתחילת שנות ה-2000 בקמפיין למען מזרח תיכון מפורז מנשק אטומי (ובכלל זה, ישראל).

הדרכים הפוליטיות של עיסאם ושלי לא רק הצטלבו אלה ממש השתלבו ביובל השנים שחלף מאז. בפעילותו הפרלמנטרית עסק מח'ול לא בנושא שהוא טאבו עד היום: הרי "על פי מקורות זרים" מחזיקה ישראל במספר פצצות גרעין המוכנות לשיגור בכל עת. הוא עסק גם בזכויות עובדים, במאבק העם הפלסטיני לשחרור לאומי, במערכה נגד האפליה ובנושא שאיש מלבדו לא התעניין בכנסת: השילוב של ישראל בקפיטליזם הגלובלי והשלכותיו על החברה והכלכלה תוך חשיפת מסמכים רשמיים עלומים.

ניסיון ההתנקשות בחייו

בשנת 1999 בחרה בו מועצת חד"ש כמועמדה ברשימת חד"ש לכנסת, והוא כיהן כחבר כנסת מטעמה עד שנת 2006. בסוף שנת 2002 נבחר מח'ול למזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י), והמשיך לכהן בתפקיד זה עד שנת 2007. בשנת 2010 התמנה ליו"ר מכון המחקר ע"ש אמיל תומא, ובחודש פברואר 2023 נבחר ליו"ר חד"ש. בעקבות פעילותו הפוליטית שכה אתגרה את הממסד ספג איומים רבים. ב-24 באוקטובר 2003 ניסה להתנקש בחייו אלירן גולן שהטמין מטען חבלה במכוניתו של מח'ול בחיפה. המטען הופעל כשאשתו, סועאד נסר-מח'ול, התניעה את המכונית, אולם היא הספיקה להימלט ממנה בלא פגע לפני שזו עלתה באש. בעקבות החקירה נעצר גם חברו של גולן, החייל אלכסנדר רבינוביץ', שסיפק לו את חומרי הנפץ. עיסאם היה ידוע כפולמוסן נלהב, אך נהג בדרכי נועם גם כאשר הטיח ביריביו אמיתות קשות על דיכוי, אפליה וכיבוש. במסגרת מכון אמיל תומא ומחוצה לו הוא קידם פעילות תיאורטית ענפה, בה שילב ידע מרקסיסטי רב עם כושר ניתוח חד. היה משתתף קבוע בכנסי מרקס שנערכו בתל-אביב ולא פעם אירח מושבים של הכנס במכון תומא בחיפה. איך כתב ברכט? "אין תחליף למי שנאבק כל חייו". עיסאם מח'ול נאבק כל חייו ויחסר למשפחתו, למפלגתו, לחבריו, לידידיו הרבים וגם לי.